

DIN PUBLICAȚIUNILE FUNDAȚIUNEI „MELCHISEDEC“

UN EPISOD DIPLOMATIC

DE

EPISCOPUL MELCHISEDEC

SCRIERE POSTUMĂ CU O PREFAȚĂ ȘI NOTE

DE

BCONSTANTIN C. DUCULESCU Cluj

Absolvent al Facultății de Teologie.

BUÇUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1907.

DIN PUBLICAȚIUNILE FUNDAȚIUNEI „MELCHISEDEC“

2351

UN EPISOD DIPLOMATIC

DE

EPISCOPUL MELCHISEDEC

SCRIERE POSTUMĂ CU O PREFAȚĂ ȘI NOTE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CONSTANTIN C. DICULESCU

Absolvent al Facultății de Teologie.

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA CĂRȚILOR BISERICEȘTI

1907.

P R E F A Ț Ă

Multe și de o reală valoare sunt manuscrisele rămase dela acea figură nemuritoare a episcopatului român, care se numește Melchisedec. Parte din aceste manuscrise se păstrează de Academie, iar cele mai multe se află în archiva caselor Melchisedec din Roman în păstrarea demnului său frate P. S. Archiereu Valerian Râmnicănu. Dintre acestea amintesc aci următoarele:

1. *Psaltirea* tradusă în conformitate cu originalul ebraic.

Traducerea a fost făcută în anul 1857, când distinsul prelat, eră director al seminarului din Huși. În anul 1874 a fost transcrisă de ierodiaconul Meletie Cristescu cu litere cirilice într'o artă caligrafică desăvârșită, ce se poate compară cu renumita măiestrie caligrafică a manuscriselor din secolul al XVII-lea. La traducerea acestei psaltiri, Melchisedec a avut în vedere și edițiunile critice în limbile moderne: germană, franceză și italiană. Acestei împrejurări se datorește desigur în mare parte faptul, că traducerea aceasta, ca precizie de idee și ca valoare literară, e cea mai bună din câte posedă limba română până astăzi.

Pentru a arată superioritatea acesteia asupra celorlalte e destul a da trei-patru exemple spre comparare. Să luăm la întâmplare versetul XI din psalmul 117. În psaltirea uzuală traducerea acestui verset sună astfel: „Încungîurând m'aŭ încungîurat și întru numele Domnului i-am înfrânt pe ei“ De sigur că gerunziul „*încungîurând*“ alături de perfectul „*m'aŭ încungîurat*“ nu numai că n'are nici un înțeles, dar desfigurează și ideia frazei prin faptul că nu spune nimic. Știind că în limba ebraică repetiția aceluiaș verb todeauna împlinește lipsa unui adverb sau unei locuțiuni adverbiale, fraza de sus trebuia tradusă astfel: „*Din toate părțile mă încungîurase*¹⁾...“. Melchisedec nu numai că reproduce exact ideia originalului, dar păstrează și poetica figură a stilului ebraic: „Mă încun-

¹⁾ Din context se vede, că maimultcaperfectul trebuie uzitat, nu perfectul.

giura-se și iar mă încungiuura-se, dar în numele Domnului
î-am sfărâmat“. Cărțile bisericești abundează în expresiuni cari
nu spun nimic de felul lui „încunjurând m'au încunjurat“ :
„*mergând mergea*“ (Ps. 125, v. VI.), „*așteptând am așteptat*“
(Ps. 39, v. I), „*șezând am șezut*“ etc. Să dăm acum un exem-
plu, în care ideea originalului e schimbată cu totul. Astfel e tra-
ducerea versetului IV din psalmul 23: „Ridicați, boeri, porțile
voastre și vă ridicați porțile cele vecinice și va intra împă-
ratul slavei“. Dar aici nici nu e vorba de vreun îndemn dat
boerilor să stea la porți și să le deschidă spre a intra în ca-
sele lor împăratul gloriei¹⁾. E din contră o frumoasă proso-
popee. Poetul se adresează porților să se deschidă larg ridi-
cându-și pragurile de sus (capetele, grinda de sus) spre a
intra împăratul gloriei. Astfel e în traducerea lui Melchisedec:
„Ridicați, porți, capetele voastre; uși veșnice ridicați-vă, ca să
intre împăratul gloriei“. În alte părți, traducerea versetelor din
psaltirea uzuală e incomparabil de rea. Să dau, bunăoară,
versetul VIII din psalmul XX: „Că-î vei pune pe dânși (pe
vrășmași) dos; întru cei rămași ai tăi vei găti fața lor“. În
deșert se va nevoi filologul cel mai ager să scoată o idee din
această frază. E o simplă îngrămădire de vorbe, cari nu spun
nimic. Traducerea ezactă e cea următoare: „Că-î vei pune
în fugă; în coardele tale vei pregăti săgeți asupra feței lor“(!)
Traducerea altor versete din psaltirea ce se tipărește azi dă
de gândit. Așa de exemplu e cea următoare: „Ostenelele ro-
durilor tale vei mânca²⁾...“ (Ps. 127, v. III). Cea mai elemen-

¹⁾ Unele erori de traducere se datoresc versiunii grecești numită septua-
ginta. Biserica noastră, ce-î drept, se ține de această versiune. Celé câteva
erori din ea totuși, chiar dacă am admite că nu sunt vătămătoare—cum e ca-
zul—nu e bine să le menținem. Traducători septuagintei au făcut erorile din
scăpare din vedere nu intenționat, de aceea noi nu trebuie să ținem morțiș la
ele, nefiind demn de biserică a mistifica adevărul.

²⁾ Inversiuni de felul acesteia (osteneala rodului în loc de rodul ostenelei)
nu numai că împiedică pe lector de a simți și de a admira frumusețea ideilor
biblice, dar se deprinde chiar a vedeă în ele niște idei nelogice, gândindu-se
fără să vrea la glumețele inversiunii populare: În satu' mijlocului mă mușcă ve-
cinu' câinelui etc.! De aci se vede, că nu lucru indiferent, ci o chestiune vitală
pentru Biserica e limba traducerii cărților religioase. Cât de bine și cât de fru-
mos au înțeles acest lucru prelați români din seclii trecuți, ne arată până la
evidență istoria literaturii bisericești. Așa mitropolitul Simeon Stefan nu se mul-
țumește cu traducerea noului așezământ din tetraevangelul lui Coresi, ci face
el o traducere mai bună potrivită cu timpul său. Traducători bibliei din 1688
nu se mulțumesc cu vechile traduceri, ci fac ei din nou o traducere superioară
celor vechi etc. etc. Acest progres s'a desfășurat neîntrerupt până în a doua
jumătate a secolului trecut când două curente cu scopuri diferite s'au pus dea-
curmezișul acestei treptate îmbunătățiri. Am numit curentul antireligios și cel
slavoman. Până astăzi aceste curente și-a ajuns fiecare scopul său, grație fa-
ptului că amândouă s'au servit de acelaș expedient: lauda înșelătoare că cea
mai bună limbă românească e cea din actualele cărți bisericești încă odată se
pune în evidență cât de ușor vatăm pe adversar lăudându-l defectele. Nu e de
mirare deci, dacă vedem chiar persoane sincere cu dor de biserică opunându-se
morțiș la îndreptarea eronatelor traduceri a cărților bisericești. Campania anti-

tară logică spune că se mănâncă *rodul ostenelelor* și nicidecum *ostenelele rodului* (!) Ne oprim aici, căci e inutil să mai dăm alte exemple.

2. *Liturgiar* coprinzând orânduelile vesperinei, a ortrinei și a liturgiei sfântului Ioan Crisostom. A fost transcrisă tot de ierodiaconul Meletie Cristescu în s-ta episcopie a Dunărei-de-jos la anul 1876. Traducerea aceasta e făcută după aceleaș principii cași psaltirea.

3. *Tedeum* la deschiderea sesiunilor sfântului Sinod al sfintei Biserici ortodoxe române. Anul 1876. E transcris artistic tot de ierodiaconul Cristescu.

4. «*Arhieraticon*» adică liturgiar arhieresc combinat după un manuscris vechiū dela sfânta Mitropolie a Moldovei și după alte cărți liturgice ale bisericei ordodoxe. Anul 1874.

5. Tot în păstrarea Prea Sfințitului Arhierieū Valerian Râmnicianu se află și bogatul material pentru istoria bisericei române, coprins în 12 caete de diferite mărimi.

religioasă e desigur foarte mult ușurată prin enormitățile strecurate din neștiință în toate cărțile de ritual. Cât de mult se discreditează aceste cărți prin întorcheri de felul următoare: «Din necaz am chemat pe Domnul și m'a auzit întru desfătare!» (Ps. 117, v.5.)—adică m'a auzit (D-l) când eram în desfătare în loc să mă fi auzit la necaz, când aveam nevoie ..)—Traducerea corectă e aceasta: «In strămtorare fiind, am chemat pe Domnul și Domnul m'a auzit și m'a scos la lărgime». Curentul slavoman se opune la revizuirea traducerei cărților bisericești de teamă că, la o traducere din nou, hălăciuga de bulgărisme ce Innăbușă aceste cărți vor dispărea în masă și vorbele românești își vor ocupa locul uzurpat de venetici. E de tot curioasă slăbiciunea ce au uni oameni față de vorbele bulgărești. M'aduc aminte cum într'o școală eclesastică, anume unul din desființatele seminarilor de gradul I, directorul se supără tare pe acei elevi care la rostirea rugăciunilor întrebuițau unele cuvinte românești în locul bulgărismelor. Le argumentă fel și chip că cele din urmă sunt mai bune decât cele dintâi «Ziceți, bre slavă și nu mărire; când zici slavă ți se umple gura, nu vedeți voi?»

Tot pe această coardă de slavomanie, d-l Onisifor Ghibu, fost student al Facultăților de teologie și litere din București, a făcut o amănunțită recenzie asupra *limbei cărților bisericești* (Sibiu, 1905) publicată într'o broșură de 102 pagini. În această broșură plină de exagerări și neezactități, recensentul se ridică cu multă vehemență contra tendinței, ce s'a manifestat până pela 1900, de a se îndreptă pe icî-colea limba din cărțile bisericești, puind-o în mai strânsă legătură cu limba uzuală și literară de azi. Numește traducere făcute de Melchisedec o *ruptură formală și un atentat împotriva averei noastre strămoșești!* (pag. 27). D-l Ghibu afirmă aceasta stând pe un teren fals și unilateral. Mai întâi, d-sa crede, fără să probeze cu exemple, că limba cărților bisericești e cea mai bună (pag. 39) E un neadevăr crud în această afirmație. D-l Ghibu știind din istoria literaturii universale, că cea mai răușită poezie religioasă sunt psalmi, deduce de aci ex-abrupto că și limba românească în care sunt traduși atinge culmea perfecțiunei (!) Dacă exemplele date mai sus nu sunt suficiente să probeze contrariul acestei afirmațiuni, să mai dăm câteva:

„*Judecați sârmanul și săracul, pe cel smerit și pre cel sărac îndreptați-l!*” (Ps. 81, v. 3). Ideia originalului e cea următoare: „*Fii drept cu cel slab și cu cel orfan, faceți dreptate săracului și celui umil!*”. (Ne mai având acum la îndemână manuscrisul lui Melchisedec, traducerea acestui verset și a celor urmă-

Acest, vast material a fost strâns de Melchisedec în tot cursul vieții sale. Din el făcea parte cele două monografii publicate: Cronica Hușilor și Cronica Romanului, pe cari nu le socotim în cele 12 caete cu următorul coprins:

a) Caetul I, 272 de pagini, coprinde următoarele capitole: 1) Dacia creștină, 2) Date relative la cronica Mitropoliei Moldovei, 3) Inceputul bisericeii bulgare, 4) Români și Bulgari etc. etc.

b) Caetul II, 230 pagini: Istoria seminarului dela Socola.

c) Caetul III, 194 pagini: Cultura, cărțile bisericești, bărbați însemnați pentru biserică.

d) Caetul IV, 56 pagini: Morala și disciplina bisericească.

e) Caetul V, 570 pagini: Mănăstirile.

f) Caetul VI, Clerul.

g) Caetul VII, (22 pagini, neterminat): Nenorocirile bisericeii.

h) Caetul VIII, Patriarhi în Moldova.

i) Caetul IX (6 pagini—neterminat): Nevoințele pentru apărarea credinței.

j) Caetul X, 156 pagini). Papismul și Luteranismul.

toare am făcut-o eu). „Până când judecați nedreptate și fețele păcătoșilor le luați înainte?” în loc de „Până când veți fi judecători nedrepti și veți căuta la persoana păcătoșilor“ (Ps. LXXXI, v. 2). „Iată a chinuit nedreptate, zemisli-l-a durere, și a născut fărădeleg.“ (Ps. VII, v. 15) în loc de „Iată, păcătosul se chinuește să nască răutatea, concepe nelegiuirea și naște dezertăciune“; „Bucurați-vă lui D-zeu, ajutorul nostru, strigați Dumnezeu lui Iacob“ (Ps. LXXX, v. 1) în loc de „Imn de bucurie cântați lui D-zeu, ajutorul nostru; înălțați strigăte de mulțumire Dumnezeu lui Iacob“; „Judecă-mă, Doamne, după dreptatea mea și după nerăutatea mea asupra mea“ (Ps. VII, v. 9) în loc de „Judecă-mă, Doamne, după dreptatea mea și după nerăutatea inimii mele“. etc.

În recenziunea sa, d-l Ghibu nu se referă deloc la ideea frazelor, ci se mărginește numai să afirme, că unele cuvinte sunt mai bune decât altele arătând o simpatie specială față de cuvintele de origine bulgară. Astfel declară că vorbe ca: aer, timp, corp, barbar, servitor, profet, sărbare, vindecare, învingere, predicare, pericol, liber, martir, cauză, condamnare etc. etc. sunt reie și trebuiesc înlocuite cu echivalentele de origine bulgară: vâzduh, vreme, trup, varvar, slujitor, prooroc, praznic, tămăduire (unguresc), biruire (unguresc), primejdie, slobod, muccenic, pricină, osândire etc. etc. Chiar dacă am admite, că urechea tuturor Românilor e la fel cu a d-lui Ghibu, adică o gădilă mai plăcut vorbele bulgărești decât cele românești și dacă ar fi un merit deosebit al bisericeii române, ca limba ei să fie cât mai bulgarizată față de limba vorbită și de cea literară, tot trebuie să recunoaștem, că bunătatea unei traduceri nu reșade în alegerea cuvintelor după originea lor, ci în redarea exactă a înțelesului din original, calitate ce lipsește cu totul actualelor traduceri. D-l Ghibu mai protestează apoi contra îndreptării numelui propriu diu simbolul credinței: *Ponțiu Pilat* cerând să se menție forma *Pilat* din *Pont* (pag. 58)! Da bine, d-le Ghibu, *Pontius* nu înseamnă *din Pont*, ci e forma samnită a numelui latin *Quintus* sau *Quintius*. (În dialectul osc sonul qu era înlocuit prin p: *pitpil*=quidquid, *petur*=quattuor etc.). A zice *Pilat* din *Pont* în loc de *Ponțiu Pilat* e tot așa de ridicol cum am zice *Jean Jacques* din *Rusia* în loc de *Jean Jacques Rousseau*. Din cele de până aci rezultă, că traducerile lui Melchisedec, abstrăgând unele exagerări, nu sunt un atentat împotriva aversei strămoșești, ci un atentat încontra erorilor orcât de strămoșești ar fi ele. La urma urmei ele sunt un îndemn și un îndreptar spre a se face altele mai bune.

l) Caetul XI, (cam 900 pagini): Mitropoliți.

m) Caetul XII, (714 pagini): Episcopiile.

Un ultim caet nenumerotat coprinde supliniri și adăogiri la toate caetele sus amintite.

6. *Correspondențe și lucrări particulare* rânduite pe ani și cusute în formă de dosare. Încep cu anul 1848 și termină cu 1892 anul morței sale. Se află aici scrisori importante pentru literatură și pentru istoria evenimentelor contimporane. Cele mai principale sunt dela: Eliade Rădulescu, Grigore Zossima, A. Mandinescu, Ierodiaconul Climent Nicolaș, M. Cogălniceanu, Ion Ghica, G. Erbiceanu, Vasile Ionovici, profesor de teologie la Cernăuți, etc. etc., dela archimandritul Dionisie din Buzău, dela Isaia Vicol —devenit în urmă episcop de Roman—Ghenadie Enăceanu, Ghenadie Argeșiu etc... Tot aci sunt diferite discursuri, mici biografii și o mulțime de însemnări mărunte relative la evenimentele timpului. Printre hârtiile anului 1868 am găsit și manuscrisul ce se publică mai la vale intitulat «*Din călătoria la S. Peterburg. 1868*».

Manuscrisul coprinde treisprezece pagini și are hârtia puțin îngălbenită de vechime. La început sunt alăturate două bilete de invitare emanate dela Ministerul Curței imperiale rusești. Prin cel d'întâi «Eminenția Sa Melchisedec, episcop de Moldova» e încunoștiințat că va avea onoarea d'a fi prezintat M. S. Împăratului în dimineața zilei de 9 Februarie, iar prin cel d'al doilea că «va fi prezintat Alteței Sale imperiale Țareviciul, mare duce moștenitor, în dimineața zilei de 24 Februarie». Călătoria aceasta la Petersburg cu scop politic a făcut-o Melchisedec împreună cu Ion Cantacuzino, fost ministru de finanțe. Iată câteva lămuriri asupra împrejurărilor.

La 1868, guvernul român a decis trimiterea la Petersburg a unei misiuni spre a îmmână o scrisoare a Suvranului nostru Împăratului Alexandru al II-lea și spre a trată cu guvernul imperial unele cestiuni politice pendinte de o mare însemnătate precum: jurisdicția consulară, regularea datoriei Rusiei față de țara noastră, o convențiune relativă la diferite puncte interesând pe supuși ruși aflători în principate și viceversa, cum și de a liniști întrucâtvă pe Rusia în privința averilor mânăstirești secularizate de

România la 1864. Se știe că la Curtea Rusiei a fost găsit cel mai mare răsunet protestele patriarhului contra României. Ca membri ai acestei misiuni fură aleși Melchisedec, episcop al Dunărei-de-jos și Ioan Cantacuzino fost ministru de justiție.¹⁾ Cât de binevenită eră această misiune politică o arată Bismark într'o scrisoare către Principele Carol din 27 Februarie 1868: «Nu mă îndoiesc eă misiunea la Petersburg va avea un efect cu atât mai favorabil cu cât *Episcopul de Ismail* va reuși să-și asigure simpatiile colegilor și coreligionarilor săi și a arată în chip public acest succes»²⁾. Că atitudinea Rusiei față de România a luat în urma acestei misiuni o înfățișare favorabilă reese din scrisoarea Principelui Gorceakof tot către Domnitorul Carol: «Delegați de Alteța Voastră și vorbind în numele Ei, Episcopul Melchisedec și d-l I. Cantacuzino erau de mai nainte siguri că vor fi ascultați cu cea mai amicală bunăvoință. Nu pot decât să mulțumesc Alteței Voastre că i-ați autorizat să vorbească cu inimă deschisă... Ne-am felicitat cu toate acestea, că am găsit în cuvintele lor o oglindă credincioasă a sentimentelor arătate de Alteța Voastră și pe care M. S. Împăratul le apreciază... Ea (Alteța Voastră) poate să se încreadă pentru aceasta în concursul mieu cordial, conform cu intențiunile M. Sale Împăratului...»³⁾. Îmbunătățirea raporturilor dintre cele două state în urma acestei misiuni o arată și principele de Reuss, pe atunci ambasador al Prusiei la Petersburg, într'o scrisoare adresată domnitorului nostru publicată tot în *Memoriile Regelui*: «Rezultate definitive nu sunt, totuș s'a semănat germeu bun, și imoartă acum de a-i cultivă; *dispozițiunile guvernului rus față de cel român s'a ameliorat în tot cazul.*

Memoriul lui Melchisedec asupra acestei misiuni coprinde

¹⁾ Cp. Ion Calinderu «Episcopul Melchisedec», discurs de recepțiune rostit în ședința solemnă a Academiei Române din 25 Martie 1894, pag. 64—65.

²⁾ Ich zweifle nicht, dass die Mission nach Petersburg um so günstiger wirken wird, als es dem Bischof von Ismail gelingt sich die thätigen Sympathien seiner Petersburger Amts- und Glaubensgenossen zu sichern und den Eindruck, dass dieses geschehen sei, öffentlich zur Anschauung zu bringen». Cp. *Aus dem Leben König Karls von Rumänien—Auszeichnungen eines Augenzeugen*, ed. 1894, pag. 249.

³⁾ Délégués par V. A. et parlant en son nom, l'Evêque Melchisedek et Mr. Jean Cantacuzène étaient sûrs d'avance d'être écoutés avec la plus amicale bienveillance. Je ne puis que remercier V. A. de les avoir autorisés à une entière franchise etc. (ibid. p. 255—256).

toate convorbirile avute de cei doi trimiși români cu Împăratul, cu Mitropolitul și cu mari demnitarî ruși. Stilul e simplu, ușor și vioiu. Propozițiunile scurte, fără înflorituri, corăspund perfect cu obiectul narațiunei. Limba e cea uzuală; ar fi putut lipsi totuș câteva franțuzisme ca *limitrof* în loc de *vecin*, *voiagiu* în loc de *călătorie* etc., pe carî limba de azi nu le mai primește. In text n'am făcut nici o schimbare. Observ numai ca numirile *Rosia* și *Pro-sia* le-am înlocuit prin Rusia și Prusia având în vedere că și episcopul Melchisedec în scrierile lui ulterioare a adoptat aceste forme. E inutil să mai adaog, că ortografia n'a putut rămâneà aceia a manuscrisului.

MEMORIU

Din cele petrecute la S. Petersburg în timpul petrecerei acolo 1868

7 Februarie

1. Principele Gorceakof ne a primit amicalmente. După ce a aflat că eu cunosc limba rusă, a vorbit rusește. Subiectul a fost vechile legături istorice între Rusia și România, cari au costat pe Ruși atâta sânge¹⁾; datoria recunoștinței din partea Românilor, deasemenea vecinătatea, care reclamă nu mai puțin bune și amicale relațiuni. Că Rusia ar fi având tendința de a cuceri principatele este o calomnie²⁾ a celor ce voesc a pune dușmănie între aceste staturi. A repetit tot aceasta și franțuzește pentru D. I. Cantacuzen. După aceea a atins în scurt misiunea noastră, adăogând că noi trebuie să fi având instrucțiuni largi din partea guvernului nostru, spre a trată despre chestiunile pendinte. Dintre chestiuni a amintit ca cea mai gravă, chestiunea averilor mănăstirești. A recomandat pe Dl. Stremanchow, directorele departamentului aziatic, carele cunoaște în fond toate chestiunile privitoare la România și cu carele noi trebuie să ne înțelegem.

2. Principele de Reuss, ambasadorul Prusiei la S. Petersburg ne-a primit de asemenea foarte amicalmente. El eră înștiințat de venirea noastră dela București. A întrebat despre Domn cum se află. A cerut informări despre vuetul respândit de atâta timp prin gazete de formarea unor bande bulgare în România. I s'a spus că este o născocire. A întrebat despre Sârbia, de pregătirile lor de res-

---

¹⁾ Acestea sunt vorbele lui Gorceakof.

²⁾ Probă luarea Basarabiei.

bel. I-am răspuns și noi ce am știut. Principele între altele a zis, că este de interesul României de a fi în bune relațiuni cu puterile limitrofe. Dl. Cantacuzen a întrebat, dacă pentru armata română am putea dobândi arme din Prusia și a le transporta prin Rusia, căci pe ațurea nu se poate. Principele a răspuns, că pentru aceasta trebuie a avea înțelegere cu Rusia. El a promis tot concursul său în trebuințele noastre.

3. Pe Mitropolitul nu l-am putut vedeà, fiind bolnav. Mi s'a promis audiență pe a două zi.

8 Februarie

Am vizitat pe Mitropolitul. Am fost primit bine. Mitropolitul este un bătrân foarte venerabil. I-am adresat obișnuitele complimente de la Domnitor și din partea Mitropolitului nostru, P. S. Nifon. Mitropolitul a arătat părere de rău că n'a știut de venirea mea, că ar fi așteptat cu răspunsul său la o scrisoare a Mitropolitului de București, că nu de mult i-a răspuns; și se teme ca nu cumvã, din cauza desființării poștei rusești, din România scrisoarea trebuind a merge prin Austria să nu fie acolo reținută din cauza marelui dușmănie, ce are Austria asupra Rusiei, dușmănie, care a ajuns până a vedeà spionagiuri în cele mai mici lucruri. Eū l-am încredințat, că scrisoarea desigur va merge la destinațiunea sa, mai ales fiindcă o a trimis prin Minister către Baronul Offenbergh.

A vorbit de intrigele Polonilor în Turcia, întru altele, că ei au făcut pe Turci să creadă, că chiar cărțile bisericești slavone ce comandă Bulgari din Rusia sunt contra Turciei, fiindcă in ele se pomenește numele Împăratului rusc; încât acum Sinodul a hotărât a se rupe fila de la început de la cărțile Bisericești ce se trimit pentru bisericile din Bulgaria. Mitropolitul credeà că aceasta se urmează și la noi. Eū l-am asigurat, că în țara noastră n'a fost nici un caz de asemenea natură, nici au la noi Turci vre-o amestec, nici intrigile polone vre-o influență. La această ocazie i-am spus și eū cele ce am aflat de la Episcopul de Temeșoara, că și Austria se teme de cărțile bisericești din Rusia, bieți clerici slavii din Austria devin suspecti guvernului, dacă ar avea cărți bisericești tipărite în Rusia cu numele împăra-

tului Rusesc. Austria a regulat a se tipări cărțile bisericești slavone la Viena. Mitropolitul a vorbit despre poziția izolată a Rusiei la timp de nevoe; că ea a făcut bine tuturor: și Nemților și Pruşilor și Serbilor și Românilor și Grecilor, și că la nevoia ei nimene nu i-a venit în ajutor; că tendințele de cucerire ale Ruşilor în principate sunt o calomnie a inamicilor ei; că Rusia dorește a avea la frontiera sa un stat bine organizat etc.

Mitropolitul erà foarte preocupat de propaganda catolică în România, de persecuția asupra mănăstirilor din timpul lui Cuza, de Iezuiți, de prefaceri în: «Simbolul Credinței», de Seminariul catolic, de școala călugărițelor, iezuite, contra căria a protestat Mitropolitul și a cerut ca să se orânduiască un preot pentru religia ortodoxă și m'a întrebat, dacă s'a admis la acea școală preot sau nu? La aceasta i-am răspuns, că aceasta s'a întâmplat în Iași, că Mitropolitul de acolo a dat circulară în toată țara sfătuind pe părinți să nu și de-a copii în școala acea de iezuite că și Domnul a cerut să se pună un preot român pentru religie; dar cu toate acestea nu s'a urmat așa nici până acum, fiind susținute de politicile opuse ortodoxiei. Mitropolitul însă spre a paraliza acea școală, a format alta asemenea care se află sub a lui conducere. Această măsură o a aprobat și el.

Asupra celor zise de propaganda catolică i-am spus, că în domnia lui Cuza în adevăr s'a observat oarecari tendințe spre catolicism, spre a se face mai iubiți de Napoleon, dar n'a reușit acea încercare întru nimica nici va reuși vreodată, fiindcă poporul Român este foarte atașat de biserica părinților săi; că iezuiți nu știm noi să fi având în țară; sunt biserici catolice prin unele orașe, cu clerul lor; dar cine sunt acei preoți, nimeni nu se ocupă. Despre prefacerile în simbol l-am incredințat, că nu este adevărat. Mitropolitul a replicat, că a cetit aceasta prin jurnale grecești; eū l-am asigurat, că deși s'au scris, însă aceasta a fost calomnie.

Despre Domn el avea opinie că fiind catolic, el va înlesni propaganda catolică. Eū l-am asigurat că Domnul este foarte preocupat a restabili Biserica în tot ce face a stricat Cuza; că el dorește între altele a reveni la legăturile de

amiciție cu Rusia, care este sprijinul Ortodoxiei; aceasta însă este o mare garanție pentru ortodoxie. Mitropolitul a arătat îndoiala sub cuvânt, că nu-l va lăsa Franța și el nu poate a nu ascultă de Franța carea l-a pus. Va ascultă, am zis, de Franța, întru cât interesele țării și ale poporului vor permite. În tot cazul, exemplul lui Cuza este o mare experiență pentru Domni României în privința religiei. Spre a evita soarta lui, negreșit nu vor merge pe urmele lui, nici vor persecută biserica. Mi-a vorbit despre necurmatele certe ale partidelor la noi în țară și răsturnările de ministere, din care cauză nu se poate stabili nici ordine în țară și nici poate cinevă contă pe un guvernământ supus atâtor fluctuațiuni. La aceasta i-am spus, că acum sperăm ca aceste lupte se vor temperă și ministerul va avea durată, fiindcă are majoritate în adunare. Să dea Dumnezeu! a fost răspunsul lui. În fine cerându-mi permisiune de a-l mai vizită în timpul petrecerei mele în Petersburg, și a-i aduce oarecare prezente din țeara noastră, el a întrebat cu nedumerire, cam ce prezente? Eū i-am răspuns: portretul Mitropolitului, portreturi de mănăstiri, biserici etc. La aceasta mi-a răspuns că asemenea prezente primește cu plăcere și pentru portretul Mitropolitului, cu deosebire, fiindcă îl stimează.

9 Februarie (Vineri în săptămâna Brânzei)

De Joi seara am fost anunțați prin bilete din partea Ministerului Curței imperiale, că Vineri la 11 ore și jumătate avem a fi prezințați Majestății Sale. La timpul determinat noi ne-am dus la palatul de iarnă, unde după o așteptare de vre-o 10 minute în conversațiune cu diferiți mari funcționari ai Curței, între cari și maestrul de ceremonii al Curței, furăm anunțați de acesta, că împăratul a eșit în salonul de recepție. Noi îndată trecurăm acolo; îl salutarăm. El imi sărută mâna, eū l-am sărutat pe obraz. Conversația s'a urmat rusește și franțuzește. D. Cantacuzen depuse complimente de devotament din partea Domnitorului. La întrebarea despre Domnul nostru, i-am răspuns că țara îl iubește, că clerul vede în el restauratorul Bisericei în tot aceea ce guvernul precedent a vătămat Biserica, că el foarte se ocupă de această; că cheltuește din propriile sale mijloace pentru înzestrarea bisericilor cu

cele necesare, că a poruncit ca să adauge la bugetul Cultelor 3.000.000 pentru reparațiunea edificiilor bisericesti, în fine că noi sperăm de la dânsul a îndrepta toate văzându-i bunele dispozițiuni. Ne rugăm ca și Maiestatea Sa să arate Domnului nostru și țerei noastre aceeași bună voință și sprijineală, care todeauna Impărați ortodoxei Rusii au arătat țerei noastre. Împăratul, asupra bunelor dispozițiuni ale Domnitorului nostru s'a exprimat așa: «Bunele dispozițiuni ale principelui «Carol» se văd dejă în persoanele ce a ales intermediari.

Iară la ideea de confăptuire din partea Rusiei, a răspuns, că România poate avea despre aceasta dovadă în istoria ei în «sângele ce au vărsat Ruși pentru mântuirea României.» Ne-a întrebat de am fost vreodată la S. Petersburg; i-am răspuns că nu; pe mine m'a trebuit, în care an am făcut studiile la Kiev, și de cunosc pe Mitropolitul actual al Kievului Arsenie. I-am răspuns, că atunci era Mitropolit răposatul Filaret și că pe Preasfințitul Arsenie nu-l cunosc; dar voiă profită de ocaziunea aceasta al cunoaște atât pe el cât și pe ceilalți preasfințiți membri ai Sinodului aflători în Petersburg. Până acum am făcut cunoștință numai cu Mitropolitul de Petersburg.

Imperatorele a atins despre o partidă contra ordinei ce ar fi existând în România. D. Cantacuzen a răspuns că asemenea partidă a căzut și n'are nicio însemnătate. După convorbirea cu mine în rusește, imperatorele a întrebat pe D. Cantacuzen, dacă este vre-o asemănare între limba rusă și cea română. D-lui a răspuns, că în limba română sunt multe cuvinte slave, dar elementul cel mai mare și formele sunt latine. De aceea un Român nu înțelege limba rusă dacă nu o a învățat, precum nu poate înțelege Serbul.

Imperatorele apoi a întrebat de misiunea noastră și de cestiunile ce sunt a se trătă cu guvernământul imperial. Domnul Cantacuzen a spus de jurisdicțiunea consulară, la care imperatorul a făcut semn de aprobare ca despre un lucru știut, apoi adus singur vorba la cestiunea bisericească și a recomandat a ne înțelege despre toate cu principele Gorceakof.

A închieat audiența cu: «*au plaisir de vous revoir*».

10 Februarie

Am vizitat pe Mitropolitul de Kiev Arseniū, un bătrân venerabil și cu multă bunătate, carea este zugrăvită în fizionomia lui. Mă-a spus despre împrejurările morței Mitropolitului Filaret, la a căruia înmormântare a luat parte. M'a întrebat despre starea bisericei la noi, i-am spus că sperăm a se îmbunătăți prin bunăvoința Domnitorului actual. Mitropolitul aveă despre el opinie bună etc.

Am vizitat pe Arhiepiscopul de Tver Filoteiū, deasemine membru al Sinodului Bisericei rusești. Om cu gravitate și seriozitate în înfătoșare.

Cu el puțin am conversat, din cauză că l-am găsit gata a se duce în lavră spre a-și lua de la Mitropolitul iertăciunea postului mare. Pe la 2 oare m'am dus în lavră la Mitropolitul, i-am dat portretul Mitropolitului de București, frumos legat în Peterburg cu rama poleită și cu catifea vișinie între ramă și portret. Mitropolitul l-a primit cu multă plăcere. De asemenea i-am dat și albumul făcut din ordinul Domnitorului, cuprinzător de mai multe biserici, mănăstiri și peisage din țară, care nu mai puțin au adus plăcere mitropolitului. Intre portrete eră portretul marelui Ștefan. Mitropolitul n'aveă idee de acest mare bărbat; îl amestecă cu St. Ștefan al Ungariei. I-am spus că este cu totul altă persoană. Că acest domn a fost în legături de rudenie cu țari Moscovei, anume că feciorul unuia din ei a fost ginere marelui Ștefan. A zis că portretul lui Ștefan, are asemănare cu împărați Bulgarilor. A exprimat dorința de a-și procura o carte cu numele și istoria împăraților bulgari; dar nu știe unde să o găsească. Portretul Domnitorului de asemenea i-a plăcut, l-a găsit frumos și plăcut la înfătoșare. Eū i-am întărit aceasta adaogându-i că este și foarte bun, încât cine-l vede nu poate să nu-l iubească. La această ocazie mitropolitul mă-a spus că gazetele franceze vorbesc de misiunea noastră la Petersburg că ar constă întru a peți pe Domnul nostru cu vreo cnezină rusească și că citind acestea el a răs, fiindcă n'a auzit până acum de arhierieū pețitor. Eū la aceasta i-am spus, că în adevăr în țară la noi este ideea aceasta și dorința de a se încheia o legătură de sânge între Domnul nostru cu curtea Rusiei și că ar fi foarte bine.

— Mitropolitul a răspuns că niciodată Franța n'ar lăsa a se face o asemenea căsătorie; fiindcă Franța tinde a pune pe România în numărul națiunilor de rasă latină, a o catolică, a o desbină de popoarele și națiunile ortodoxe. I-am răspuns că Români niciodată nu se vor catolici fiind foarte atașați de credințele părinților lor.

Mitropolitul în genere a rămas încântat de album ca de un dar prețios atât în privința științifică cât și a valorii lucrului, fiind toate fotografiate din țară. I-am spus că Domnul a voiajat la toate mănăstirile și aveă cu el fotograf, care fotografiă orce Domnului îi pareă remarcabil. Că albumul acesta nu este gata, că el are a fi de o mărime întreită, căci aici nu sunt încă toate mănăstirile din Valachia; dar din Moldova încă niciuna.

Biserica episcopiei de Argeș i-a plăcut foarte; și a zis că se miră, că niciunul din câți a voiajat pe acolo n'a amintit de acea Biserică. I-am spus că ea este zidită de Neagoe Vodă, pe care l-a binecuvântat Sf. Nifon patriarhul Țarigradului, ce a fost Mitropolit în Valachia. M'a întrebat ce înseamnă numele *Neagu*. I-am spus că este un nume bulgăresc; la Români puțin se mai întrebuințează astăzi, fiindcă a devenit un nume proverbial, ce înseamnă pe omul îndărătnic. Tot odată m'a întrebat ce înseamnă numele *Mitachi*; că a întrebat pe Palausav și n-a știut să-i spue. I-am spus că este diminutivul numelui *Dimitrie* luat dela Greci.

Mitropolitul fiind obosit, căci eră târziu și el slab nu l-am mai ținut cu esplicarea tuturor portretelor. Când i-am spus că voesc a doua zi Duminică să ascult liturgia în lavră, el m'a zis că-i pare rău că n'a știut mai dinnainte de a fi luat dispozițiune, că ar fi avut dorință să mă vadă slujind, ca să vadă tot așa slujesc archierei la noi ca și la dânși.

Prânzul diplomatic la principele Gorceakof

Incă de mai'nainte principele Gorceakof s'a scuzat către D. Cantacuzen, că din pricina boalei sale nu putu până acum să ne invite la sine la ospăț, dar speră că va putea face aceasta în curând. Și în adevăr cu vre-o 5—6 zile

înnainte am fost înștiințați prin Domnul Stremanchof directorul ministerului de externe, că Lună, în a patra săptămână a postului suntem invitați la prânz la principele Gorceakof, care va fi la cinci oare seara.

La timpul însemnat ne'am dus la palatul principelui, unde erau adunate și alte persoane invitate la prânz. Principele ne primi grațios, ne recomandă pe persoanele ce credeă că nu le cunoaștem. Peste puțin ne recomandă pe o nepoată a sa ce ieși dintr'un apartament. Furăm încurând invitați într'o odae, ce eră pregătită pentru gustare, ce obicinuesc Ruși a face înnaintea mesei, compusă din rachiuri și mizilicuri. Când a sosit timpul să trecem în sala de mâncare, principele Gorceakof m'a luat la brațetă, și m'a condus până la locul unde eră să șez. Mergând, principele îmi spuse, că am mulți inimiți în țara mea; că î-au venit diferite scrisori contra-mi; dar că el nu ține cont de ele; că speră că noi ne vom aranjă cu patriarhia așa ca să o împăcăm, să-i dăm și lui puțință de a ne sprijini; că acum ei sunt puși în poziție dificilă, din cauza pretențiunilor patriarhului; că împăratul dorește să-mi dea un semn de onoare, dar este silit din aceste circumstanțe a temporiză până ce se vor împăcà trebile bisericesti. Eū î-am spus că noi todeauna suntem gata a susțineă bunele relațiuni cu patriarhia, numai condițiunile ce pune patriarhul ne pun în imposibilitate de a-i împlini dorința.

Am ajuns la masă. Principele s'a așezat în capul mesei, alături de dânsul a pus, de o parte pe mine, de alta pe d-l. Cancacuzen, lângă mine mai de o parte eră d-l Stremanchof, directorul ministerului aziatic. Lângă d-l. Cantacuzen eră nepoata principelui, apoi d-l. Ghirsu, un tânăr Cantacuzen nepot al principelui, Enghelchart, vice directorul ministerului asiatic. Deadreapta, după d-l Stremanchof, eră un d. Cantacuzin deasemenea amplotat, apoi D. Kitrof, amplotat dela ambasada de Constantinopole. Principele mi-a spus că eră regulat să prânzească și generalul Ignatief, ambasadorele de Constantinopole; dar că pe neașteptate a fost invitat la un prânz diplomatic, și și-a cerut scuze.

Principele a zis că acesta este un ospăț diplomatic al Orientului, și în glumă a numit profeți ai Orientului pe

dd. Stremanchof și Kitrof, iar pe Enghelchart vice-profet. În curgerea prânzului, principele a vorbit cu d-l Cantacuzen, iar pe mine m'a întreținut cu vorba neconținut d-l Stremanchof, primul profet al Orientului, ale cărui oracole foarte le stimă principele Gorceakof.

Conversația noastră din această seară cu d-l Stremanchof s'a atins de diferite părți ale pretențiunilor quasi patriarhale relative la biserica României. Să împăcăm pe patriarhul care e un om sfânt, și nu cere decât paza canoanelor; să dăm ocaziune prin aceasta bisericilor omodoche, greacă și rusă, de a ne recunoaște. I-am spus, că noi nu suntem în stare să satisfacem cererea patriarhului, de a se alege episcopi de către episcopi; căci după datinile noastre și după constituțiune, aceasta este o atribuțiune a corpurilor legiuitoare; că la noi episcopi s'a ales nu după canoane, ci după legi speciale ale țării; că și noi suntem puși episcopi, ca și predecesorii noștri, nu după canoane, ci în puterea unei legi a țării.

Principele Gorceakof, încă atinsese această chestie înainte de a ne pune la masă, și eu i-am spus, că degeaba patriarhia acuză clerul pentru alegerea necanonică, fiindcă la noi, episcopi nu se aleg de cler, ci de corpurile legislative. Principele nu știă aceasta, și a întrebat pe profetul Orientului, dacă este așa. Acela a afirmat, adăogând că ieș parte și episcopi. Eu am răspuns lui Stremanchof la aceasta, că au fost cazuri când au fost toate scaunele vacante și atunci au fost alegători numai mirenii; dar că chiar fiind de față episcopi, numărul lor cel mic de 7—8 persoane n'are nici o valoare înaintea a mai mult de două sute (200) de voturi ale corpurilor legislative. Stremanchof nu știă că la noi sunt numai 8 episcopi, cari ieș parte la votarea legilor, și a tăcut sfârșind din această parte.

D-l Stremanchof, puse cestia altminterea: Guvernul român poate acum îndreptă această anomalie din legislațiunea noastră; anume în puterea articolului din constituțiune, care zice că episcopi pe viitor să se pună prin alegere, și nu hotărăște de cine să se aleagă; guvernul să-l interpreteze în sensul canoanelor și să facă o lege, ca episcopi să se aleagă de sinodul bisericesc, ca în Rusia și Grecia. Eu i-am răspuns, că constituția zice, că alegerile

acestea se vor face după o anumite lege: legea nu se poate face decât prin corpurile legislative, că ele niciodată nu vor da altuia dreptul tradițional de a alege pe episcopi, în aceasta pot eu încredința pe oricine, fiindcă știu cât e de zeloasă la noi reprezentarea națională de drepturile sale.

D. Stremanchof zise: Trebuie să faceți ceva spre pacificarea ortodoxiei. Eu l-am întrebat ce să facem. A opinat să facă guvernul o altă lege bisericească, și după ea sinodul să facă alegere de episcopi; adică episcopi de azi ei singuri să opineze asupra persoanelor ce să ocupe scaunele eparchiale, că, proforma, cum cere patriarhul, pot să pună oarecară permutări, așa că să rămână aceleaș persoane în episcopat; numai să se cheme că s'a luat în considerațiune cererea Patriarhiei. Eu ȳ-am răspuns: 1) că legea la noi dă dreptul alegerii corpurilor legislative; 2) că episcopi vrând a face acel fel de alegeri ar ieși din competența lor; 3) că a se alege pre sine episcopi s'ar face ridicoli; 4) că cererea patriarhiei de a alege proforma, este o comedie, pe care nu o înțelegem; a-și înțelege când patriarhia s'ar pronunța categoric contra episcopilor actuali, și ar cere neimediat destituirea lor pentru pacea bisericeii; am ști atunci că este cestia de persoane, iar nu de principii. D-lui a negat că nicidecum nu este cestia personală, ci cestia de principii—*legătura bisericilor ortodoxe*.

D-lui propuse altă măsură: Să se trimită din partea guvernului o persoană, într'un mod indirect, care să trateze cu patriarhia, despre modul împăcării, și că la aceasta vor da și ei tot ajutorul; căci trebuie să știm că și D-lor aș oarecare putere în Constantinople, și că patriarhia trebuie să le ȳa propunerile în considerațiune.

Aici d-l Stremanchof să contrazice, fiindcă altă dată se făcea așa de mic vis-à-vis de pretențiunile patriarhului, în cât se arată prea pasiv și fără nici o pretenție de a întoarce pe patriarh dela privirile sale canonice.

Tot sub această formă din urmă ne reprezentase pe patriarhul și generalul Ignatief: că ar fi o persoană prea religioasă, până la bigotism; că nu ține nici la bani, nici la slavă; ci numai la paza canoanelor.

Eu zisei d-lui Stremanchof, că credința mea este alta: patriarhul nu va conțeni a ridică greutatea canonice epis-

copilor și actualilor și viitorilor, până nu se va salvă cestiunea mănăstirilor, că cestiunea episcopilor este numai un cal de bătae. Și iată cum este treaba aranjată: Patriarchia și-a găsit în clerul nostru câteva unelte dintre persoanele nemulțumite că au rămas pe delături la numirea episcopilor; le întreține cu promisiuni; aceia profitând de libertatea presei înjură pe toate tonurile pe episcopi și mitropoliți,¹⁾ dau alarmă la *erezie*, la *schismă*, *catolicism*. Se crede că prin aceasta se vor ține în țară spiritele iritate, va fi silit guvernul a face sacrificii pentru a liniști spiritele ortodoxilor, dând patriarhului ce va cere. Iată cum se judecă la noi lucrurile. D-lui s'a mirat de acest fel înțelegere a chestiunii și a negat că, Doamne firește, nu poate fi așa.

Cu această ocazie a venit vorba de Scriban, de care D-lui s'a exprimat că-l privesc ca pe un fanatic; dar ce am eu de zis despre zelul pentru ortodoxie al Contelui Scarlat Roset? Eu i-am răspuns, că nu vreau să critic persoana d-lui Roseti; el e prea bine cunoscut la noi.

Imi zise, că dacă guvernul Brătianu ar fi sincer pentru Biserică ar putea face ceva. Eu i-am spus, că-l pot asigura, că D-l Brătianu ține foarte mult la ortodoxie și la pacificarea bisericească, că este gata a face tot posibilul pentru aceasta; că aceasta este numai puțin dorința principală a Măriei Sale; dar este de nevoie a nu i-se îngreuiă calea prin condițiuni dificile. Spre dovadă a spiritului de împăcare, i-am spus că încă din anul trecut guvernul a propus sinodului un proiect de lege organică pentru biserică, în care articolul de pe urmă declară scaunele episcopale vacante și propune alte alegeri; dar tocmai acest articol a făcut să cadă tot proiectul; căci senatori au declarat, că se mulțumesc cu episcopi actuali, și-i cunosc de legală, fiindcă sunt puși în puterea unei legi. D-lui s'a mirat de această știre ca de o noutate pentru sine.

În curgerea conversațiunii, d-l Stremanchof a emis

---

¹⁾ Iată cum se exprima cei nemulțumiți despre episcopi aleși sub regimul cuzist: «... călugări, psalți de pe la mănăstiri fără de nici un studiu teologic sau orcare altul și aventurierii din streinătate fără învățătură și moralitate, oamenii de cafeuri fură înălțați la gradele episcopale». Vezi scrisoarea adresată de Melchisedec către redactorul ziarului *Trompeta română*. — Cp. *Correspondențe și lucrări particulare (ms)* pe anul 1866.

și următoarele idei: 1) Mă-a observat că eu aș trebui să știu mai mult la biserică și interesele ei. Eu i-am replicat că biserica nu se poate izola de țară; interesele țării nu pot să fie străine bisericeii. I-am citat exemplul din Rusia: Atitudinea ce ține clerul în Rusia, vis-à-vis de stat. 2) Mă-a propus că în orice chestiune privitoare la biserică, să mă adresez deadreptul la el, și a promis a face satisfacțiune. M'a poftit să predau Domnului această oferire a sa, de a servi la orice ar avea trebuință Domnul în asemenea chestiuni. Eu i-am mulțumit de bunăvoință.

Conversația aceasta s'a continuat și după ce ne-am sculat dela masă. Eu rămăsesem cu d-l Stremanchof în sala dintâi; ceilalți meseni trecuseră cu principele Gorceakof în alt salon. Acolo veni apoi tânărul principe de Leichtenberg. Principele Gorceakof eși în salonul unde conversam și ne invită a ne recomanda principelui de Leichtenberg. Ne recomandă pe amândoi, pe d-l Cantacuzen și pe mine. Principele ne salută, dându-ne mâna: apoi am conversat împreună, între altele despre Jidovi din România, despre cazul dela Galați, (el nu știa că Turcii au înecat pe doi jidanî) etc.

Eu am spus, că cestia israelită în România, nu este productul vreunei intrigă de partiză politice; ci este productul deșteptărei naționale a Românilor, cari numai pot suferi sporirea peste măsură a acestui element cu totul etergen și dușman. Că nu numai Români, dar și Ruși din guverniile Rusiei apusene, nu se vor putea niciodată ridica la demnitatea de om și rațiune, încât timp se vor lăsa a se copleși de jidovismul neconținut crescând. Ei au aprobat ideea.

Tânărul principe, este un june plăcut, frumos și delicat. După ce principele Gorceakof petrecu pe principele june, meseni cu toți ne luarăm adio; nouă el ne dorî călătorie bună.

Audiența ultimă la Împăratul

Cu mai multe zile înainte ni s'a făcut cunoscut din partea principelui Gorceakof, că audiența de concediu la Împăratul s'a fixat pentru 5 Martie, Marți a patra săptămână la oarele 1 $\frac{1}{2}$.

Împăratul ne-a primit în acelaș salon ca și dintăiū. A dat d-luī Cantacuzin scrisoarea către Domnitorul, zicându-ī: «*C'est la lettre pour mon Seigneur*»... Spuneți și verbal despre bunele mele dispozițiuni; că eū doresc restabilirea tradițiunalelor vechī relațiuni, la care țin mult. Pentru averile mănăstirești, sper că se va face punere la cale dorită, spre a se putea liniști trebile și a se satisface nevoile cestiunilor din Orient. Chestia se va trată la Constantinopole, unde d-l Ignatief, va da tot concursul și informațiuni. Pentru bani ce datorește Rusia României și pentru celelalte cestiuni, știți cum s'a regulat. Apoi Împăratul a vorbit despre alarma, ce în zilele măi din urmă a ridicat jurnalistica occidentală asupra României, despre bande,¹⁾ despre agresiuni asupra Turciei; dar că Maestatea Sa crede că acestea sunt invențiuni și anume cu ocazia misiunei noastre la Petersburg. Că politica occidentală cu nedreptul atribue Rusiei că ar fi *covoatizând*²⁾ asupra Turciei. Că Maestatea Sa s'a sârguit personal, să convingă pe Napoleon despre sinceritatea intențiunilor sale, atât la întâia întâlnire, cât și în anul trecut la Paris; de asemenea și pe Englitera prin ambasadori; dar totul a fost în zadar. Maestatea Sa însă cu toate acestea, va urmă a merge pe calea cea mare a dreptăței.

Ne-a întrebat, cum am fost mulțumiți în timpul petrecerei la Petersburg? Am răspuns ce a trebuit. M'a întrebat de am fost pe la biserici, la Isakia etc. I-am spus că am fost la toate cele măi însemnate. De m'am cunoscut cu mitropolitul din Kiev. I-am răspuns că cu toți arhiepiscopii din Petersburg. Ne-a dorit apoi bun voiajiū și noi l-am salutat și am eșit.

Acī se termină manuscrisul Vlădicăi Melchisedec. Tri-miși români s'aū innapoiat în țară în ziua de 17/29 Martie, aducând cu dânși următoarea scrisoare a țarului către domnitorul nostru.

Textul francez al epistolei îl dăm aci în traducere românească:

¹⁾ Alarma, că România organizează bande spre a invadă în Turcia, eră dată măi ales de ziarele franceze. Cp. *Aus dem Leben König Karls von Rumänien...* Vol. I, pag. 248.

²⁾ Ar fi convoatizând—s'ar fi uitând cu poftă.

„Trimiși Alteței Voastre mi-au remis scrisoarea, ce Ea mi-a adresat. Am avut plăcerea de a-î primi și de a-î putea asigura prin viū graiū de sincerul interes ce port Alteței Voastre cași Principatelor-Unite. Acest interes nu s'a desmințit cu toate neînțelegerile trecătoare. Mă simt fericit de a vedea că A. V. îl apreciază și mai ales că Ea se arată însuflețită de dorința de a înălța sentimentul religios în țara ce I-a încredințat destinele sale. Credința este baza cea mai solidă a întregii ordini sociale. Ea a fost în trecut legătura tradițională ce a unit Principatele cu Rusia. Dându-și silința de a o conserva neatinsă, A. V. va îndeplini o nobilă sarcină. Ea va câștiga din nou titluri la afecțiunea ce I-am arătat și a cărei asigurare o rog să o primească cu aceia a celei mai înalte considerațiuni ale mele ¹⁾.

St. Petersburg 5/17 Martie 1866.

Alexandru

BCU Cluj / Central University Library Cluj

---

¹⁾ Cp. *Aus dem Leben König Karls von Rumänien—Auszeichnungen eines Augenzeugen* ed. 1894, pag. 255.